

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ**

ΣΕ Γ' ΕΛΑΣΣΟΝΑ ΟΔΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε δημόσια, στις 6 Μαρτίου 2024, με την εξής σύνθεση: Μαρία Αθανασοπούλου, Προεδρεύουσα Αντιπρόεδρος, Ευαγγελία-Ελισάβετ Κουλουμπίνη, Αντιπρόεδρος, Γεώργιος Βοΐλης, Ευφροσύνη Παπαθεοδώρου, Ασημίνα Σακελλαρίου, Νεκταρία Δουλιανάκη, Αικατερίνη Μποκώρου, Αντιγόνη Στίνη, Βασιλική Πέππα, Γρηγόριος Βαλληνδράς, Ευφροσύνη Παπαδημητρίου, Χριστίνα Κούνα, Ιωάννης Βασιλόπουλος, Σύμβουλοι, εκτός από τη Γεωργία Μαραγκού, Αντιπρόεδρο, που είχε κώλυμα. Από τους ανωτέρω ο Σύμβουλος Ιωάννης Βασιλόπουλος μετείχε ως αναπληρωματικό μέλος. Γραμματέας ο Γεώργιος Καρασαββίδης.

Γενικός Επίτροπος Επικρατείας: Αντώνιος Νικητάκης, Επίτροπος της Επικρατείας, κωλυομένου του Γενικού Επιτρόπου της Επικρατείας του Ελεγκτικού Συνεδρίου Σταματίου Πουλή.

Για να δικάσει την από ... 2022 (Α.Β.Δ. ...2022) αίτηση της ..., κατοίκου ... (...), η οποία παραστάθηκε διά της πληρεξούσιας δικηγόρου της Παναγιούλας Μακρή (ΑΜ ΔΣΠ 2838).

Κατά του νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου με την επωνυμία «Ηλεκτρονικός Εθνικός Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης» (e-ΕΦΚΑ), που εδρεύει στην Αθήνα και εκπροσωπείται νόμιμα από τον Διοικητή του, ο οποίος παραστάθηκε διά του Νομικού Συμβούλου του Κράτους Νικολάου Καραγιώργη.

Το Ελληνικό Δημόσιο, νομίμως εκπροσωπούμενο από τον Υπουργό Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, παραστάθηκε διά του Νομικού Συμβούλου του Κράτους Νικολάου Καραγιώργη.

Με την αίτηση αυτή επιδιώκεται η αναίρεση της 1608/2021 απόφασης του Τρίτου Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε το Δικαστήριο άκουσε:

Την πληρεξούσια δικηγόρο της αναιρεσείουσας, η οποία ζήτησε την παραδοχή της αίτησης.

Τον εκπρόσωπο e-ΕΦΚΑ και του Ελληνικού Δημοσίου, ο οποίος ζήτησε την απόρριψη της αίτησης αναίρεσης.

Τον Επίτροπο της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, ο οποίος ανέπτυξε προφορικά την από ... έγγραφη γνώμη του και πρότεινε την εν μέρει παραδοχή της αίτησης.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το Δικαστήριο, με την παρουσία της Γραμματέως Σταυρούλας Τσάλα, συνήλθε στις 26 Μαρτίου 2025 σε τηλεδιάσκεψη, με τη χρήση της επίσημης κρατικής πλατφόρμας e-Presence.gov.gr, σύμφωνα με το άρθρο 295 παρ. 2 του ν. 4700/2020, με παρόντες τους δικαστές που έλαβαν μέρος στη συζήτηση της υπόθεσης, εκτός από τους Ευφροσύνη Παπαθεοδώρου και Γρηγόριο Βαλληνδρά, Συμβούλους, που απουσίαζαν λόγω κωλύματος (άρθρο 293 παρ. 3 εδ. α' του ν. 4700/2020).

Άκουσε την εισήγηση της Συμβούλου Νεκταρίας Δουλιανάκη και

Αφού σκέφθηκε κατά τον νόμο

Αποφάσισε τα εξής:

1. Για την υπό κρίση αίτηση αναιρέσεως καταβλήθηκε παράβολο ποσού 150 ευρώ (βλ. το με κωδικό πληρωμής ... ηλεκτρονικό παράβολο της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων) σύμφωνα με το άρθρο 309 παρ. 1 περ. γ' του ν. 4700/2020 «Ενιαίο κείμενο Δικονομίας για το Ελεγκτικό Συνέδριο (...)» (Α' 127).

2. Με την αίτηση αναιρέσεως, όπως αναπτύσσεται με το κατατεθέν υπόμνημα, ζητείται η αναίρεση της 1608/2021 απόφασης του Τρίτου Τμήματος. Με την απόφαση αυτή απορρίφθηκε η από ...2013 (Α.Β.Δ. .../2013) έφεση της ήδη αναιρεσείουσας κατά της ...2013 πράξης κανονισμού σύνταξης της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Πολιτικών Συντάξεων (Τμήμα Α') του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (Γ.Λ.Κ.). Με την έφεση αυτή ζητούσε να τροποποιηθεί η ως άνω πράξη, προκειμένου η σύνταξή της να επανυπολογιστεί με βάση τις διατάξεις του Κανονισμού της Βουλής και να της καταβληθεί η διαφορά που θα προκύψει, νομιμοτόκως από την ημερομηνία έναρξης καταβολής της σύνταξής της στις ...2013, άλλως από την επίδοση της έφεσης και μέχρι εξοφλήσεως.

3. Με τον ν. 4700/2020 ορίζεται: (α) Στο άρθρο 15, υπό τον τίτλο «Ερμηνεία δικονομικών κανόνων», ότι «Το Δικαστήριο αντιμετωπίζει με βάση τις αρχές της δίκαιης δίκης τα ερμηνευτικά ζητήματα που ανακύπτουν από την εφαρμογή των δικονομικών κανόνων έτσι ώστε, λαμβάνοντας υπόψη κάθε φορά τη σοβαρότητα του διακυβεύματος, να αποφαινεται σε πνεύμα δίκαιης ισορροπίας». (β) Στο άρθρο 34 παρ. 1, υπό τον τίτλο «Διενέργεια διαδικαστικών πράξεων», ότι «Οι διάδικοι, οι νόμιμοι αντιπρόσωποι και οι εκπρόσωποί τους διενεργούν τις διαδικαστικές πράξεις και παρίστανται κατά τη συζήτηση με δικαστικούς πληρεξουσίους». (γ) Στο άρθρο 39, υπό τον τίτλο «Νομιμοποίηση δικαστικών πληρεξουσίων», ότι «1. Για τις προπαρασκευαστικές πράξεις και κλήσεις μέχρι την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η πληρεξουσιότητα θεωρείται υπάρχουσα. 2. Αν, έως την πρώτη συζήτηση, δεν έχουν υποβληθεί τα στοιχεία της νομιμοποίησης, εφαρμόζεται το

άρθρο 229. 3. Αν ο δικαστικός πληρεξούσιος τελικώς δεν νομιμοποιηθεί, κηρύσσονται άκυρες οι διαδικαστικές πράξεις που διενεργήθηκαν από αυτόν, καθώς και οι κλήσεις προς αυτόν για συζήτηση, το δε σχετικό ένδικο βοήθημα ή μέσο απορρίπτεται». (δ) Στο άρθρο 86, υπό τον τίτλο «Ορισμός της δικονομικής ακυρότητας και εξουσίες του Δικαστηρίου», ότι «1. Η παράβαση διάταξης που ρυθμίζει τη διαδικασία και ιδίως τον τύπο της διαδικαστικής πράξης συνεπάγεται ακυρότητα. 2. Την ακυρότητα απαγγέλλει το Δικαστήριο: (α) αυτεπαγγέλτως ή ύστερα από αίτηση του Γενικού Επιτρόπου της Επικρατείας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, αν αυτό προβλέπεται ρητώς από τον νόμο ή αν η διαδικαστική πράξη προέρχεται από αναρμόδιο όργανο ή αν αυτή έγινε κατά παράβαση ουσιώδους τύπου της διαδικασίας (...). (ε) Στο άρθρο 225, υπό τον τίτλο «Αυτεπάγγελτη εξέταση της κλήτευσης των διαδίκων», ότι «1. Όταν κάποιος από τους διαδίκους δεν εμφανίζεται κατά τη συζήτηση, το Δικαστήριο εξετάζει αυτεπαγγέλτως αν αυτός κλητεύθηκε νόμιμα και εμπρόθεσμα. (...) 3. Αν έγινε η κλήτευση των διαδίκων και αυτή κρίνεται νόμιμη και εμπρόθεσμη, η διαδικασία χωρεί και αν αυτοί δεν παρίστανται». (στ) Στο άρθρο 229, υπό τον τίτλο «Προθεσμία για νομιμοποίηση», ότι: «Το Δικαστήριο, κατ' αίτηση του εμφανιζομένου ως πληρεξουσίου και μη αποδεικνύοντος την πληρεξουσιότητα, δύναται, εκτιμώντας τις περιστάσεις, να χορηγήσει μια φορά σύντομη αναβολή της συζήτησης ή να επιτρέψει την προσωρινή συμμετοχή του στη δίκη, ορίζοντας εύλογη προθεσμία για τη νομιμοποίησή του. Στην περίπτωση αυτή, τα στοιχεία της νομιμοποίησης μπορεί να είναι και μεταγενέστερα από την ημερομηνία της συζήτησης. Αν εντός της ταχθείσας προθεσμίας δεν προσαχθεί το πληρεξούσιο, το Δικαστήριο διά της εκδιδόμενης απόφασης κηρύσσει άκυρες τις επιταγές ως άνω πράξεις, τηρουμένου κατά τα λοιπά του άρθρου 14, κατά περίπτωση». (ζ) Στο άρθρο 308, υπό τον τίτλο «Υποχρέωση καταβολής παραβόλου για άσκηση ένδικου βοηθήματος ή μέσου», ότι «1. Για το παραδεκτό των ένδικων βοηθημάτων και μέσων πρέπει, έως την πρώτη συζήτηση της υπόθεσης, να προσκομισθεί αποδεικτικό καταβολής παραβόλου. Πριν από τον προσδιορισμό δικασίμου από τον Πρόεδρο του Δικαστηρίου, η γραμματεία του Δικαστηρίου ελέγχει αν έχει προσκομισθεί το ως άνω αποδεικτικό. Αν διαπιστωθεί ότι δεν έχει προσκομισθεί ή ότι εκείνο που προσκομίσθηκε υπολείπεται του προβλεπόμενου στο άρθρο 309, η γραμματεία ενημερώνει τον υπόχρεο για την υποχρέωση προσκόμισης ή συμπλήρωσής του μέχρι την πρώτη επ' ακροατηρίου συζήτηση της υπόθεσης, με σχετικό σημείωμα που επιδίδεται σε αυτόν μαζί με την κλήση για συζήτηση και αναφέρεται στη έκθεση που συντάσσεται για την επίδοση της κλήσης. Αν μέχρι την πρώτη επ' ακροατηρίου συζήτηση δεν προσκομισθεί το σχετικό αποδεικτικό, το Δικαστήριο, κατόπιν αίτησης του υπόχρεου προς τούτο διαδίκου, μπορεί να του χορηγήσει προθεσμία για την προσκόμισή του. Αν εντός της ανωτέρω προθεσμίας δεν προσκομισθεί το αποδεικτικό καταβολής παραβόλου, το ένδικο βοήθημα ή μέσο απορρίπτεται». (η) Στο άρθρο 228 του ν. 4700/2020, υπό τον τίτλο

«Παράσταση διαδίκων ενώπιον της Ολομέλειας», ότι «Το Δημόσιο και τα νομικά πρόσωπα που εκπροσωπούνται δικαστικά από το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους, παρίστανται ενώπιον της Ολομέλειας σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις για τη δικαστική εκπροσώπησή τους. Οι άλλοι διάδικοι παρίστανται ενώπιον της Ολομέλειας μετά ή διά πληρεξουσίου δικηγόρου από τους διορισμένους στον Άρειο Πάγο». Εξάλλου, στον Κώδικα Δικηγόρων (ν. 4194/2013, Α' 208) ορίζεται στο άρθρο 28, υπό τον τίτλο «Αρμοδιότητες δικηγόρου και προαγωγή του», ότι «(...) 6. Ο δικηγόρος που είναι διορισμένος στο Εφετείο δικαιούται, εφόσον έχει συμπληρώσει δεκαετή δικηγορική υπηρεσία με έξι χρόνια σε Εφετείο, να συμπαρίσταται στο Συμβούλιο της Επικρατείας και στον Άρειο Πάγο, με δικηγόρο που έχει την ικανότητα παράστασης στα Ανώτατα Δικαστήρια της χώρας, σε αναίρεση κατά απόφασης η οποία εκδόθηκε σε υπόθεση που χειρίσθηκε σε πρώτο ή δεύτερο βαθμό. 7. Ο δικηγόρος που είναι διορισμένος στον Άρειο Πάγο δικαιούται να παρίσταται και να ενεργεί τις σχετικές διαδικαστικές πράξεις στο Συμβούλιο της Επικρατείας, στον Άρειο Πάγο, στο Ελεγκτικό Συνέδριο και στο Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο, καθώς επίσης και σε όλα τα Πρωτοδικεία και Εφετεία, πολιτικά και διοικητικά και σε όλα τα Ειρηνοδικεία της χώρας».

4. Η αναίρεσέιουσα κατά τη συζήτηση της αίτησης παραστάθηκε διά της δικηγόρου Πειραιώς Παναγιούλας Μακρή, η οποία κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της υπόθεσης ανέπτυξε προφορικά τους προβαλλόμενους λόγους αναίρεσης, ζητώντας την παραδοχή της αίτησης, ενώ, κατόπιν αιτήματός της, έλαβε προθεσμία μέχρι τις 11.3.2024 για την προσκόμιση του ελλείποντος παραβόλου και των εγγράφων νομιμοποίησης τόσο της ίδιας όσο και της υπογράφουσας το δικόγραφο της αναίρεσης δικηγόρου Αθηνών Ελένης Κατσακιώρη. Εκ των υστέρων διαπιστώθηκε ότι η παρασταθείσα δικηγόρος είναι εγγεγραμμένη στον Δικηγορικό Σύλλογο Πειραιώς, με αριθμό μητρώου 002838, ως δικηγόρος διορισμένη παρ' Εφέταις και όχι παρ' Αρείω Πάγω (βλ. το σχετικό email που απεστάλη από τη γραμματεία του Δικηγορικού Συλλόγου Πειραιά, απευθυνόμενο προς τη γραμματεία του Δικαστηρίου). Με τα δεδομένα αυτά, η επ' ακροατηρίου παράσταση της ανωτέρω δικηγόρου είναι άκυρη σύμφωνα με τα άρθρα 228 του ν. 4700/2020 και 28 του Κώδικα Δικηγόρων και μάλιστα ανεξαρτήτως βλάβης (πρβλ. ΑΠ 537/2019, 607/2017, 229/2015). Συνέπεια αυτού, άκυρο είναι και το υποβληθέν στο ακροατήριο αίτημα της ανωτέρω δικηγόρου περί χορήγησης προθεσμίας για την νομιμοποίηση της ίδιας και της υπογράφουσας το δικόγραφο δικηγόρου, καθώς και προσκόμισης του απαιτούμενου παραβόλου. Δοθέντος, όμως, ότι τα εν λόγω απαραίτητα για την πρόοδο της δίκης στοιχεία, προσκομίστηκαν τελικώς εντός της ταχθείσας προθεσμίας, το Δικαστήριο ερμηνεύοντας, κατ' άρθρο 15 του ν. 4700/2020, με βάση τις αρχές της δίκαιης δίκης τον εφαρμοστέο εν προκειμένω δικονομικό κανόνα που επιτάσσει την έγκαιρη, έως τη συζήτηση της αίτησης, προσκόμιση του πληρεξουσίου εγγράφου και του παραβόλου, και λαμβάνοντας υπόψη ότι η μεταγενέστερη προσκόμισή

τους στηρίζεται στη χορήγηση σχετικής προθεσμίας από το Δικαστήριο, έστω και κατόπιν αιτήσεως μη δικαιούμενου προς τούτο δικηγόρου, κρίνει ότι από την προσκόμιση των στοιχείων αυτών μετά τη συζήτηση της υπόθεσης δεν γεννάται ζήτημα απαραδέκτου. Περαιτέρω, το Δικαστήριο κρίνει ότι, παρόλο που η παράσταση ενώπιον της Ολομέλειας του Δικαστηρίου της ρηθείσας δικηγόρου είναι άκυρη, ωστόσο, η συζήτηση της υπόθεσης, για την οποία η αναιρεσείουσα κλητεύθηκε νομότυπα και εμπρόθεσμα να παρασταθεί, όπως προκύπτει από τη σχετική έκθεση επίδοσης που ευρίσκεται στα στοιχεία της δικογραφίας, νομίμως χώρησε, παρά την απουσία της (άρθρο 225 παρ. 3 ν. 4700/2020).

5. Στον ίδιο νόμο (ν. 4700/2020) ορίζεται: Στο άρθρο 37 παρ. 4, ότι «4. Ο πληρεξούσιος είναι υποχρεωτικά και αντίκλητος του εντολέα του στις κοινοποιήσεις που αφορούν στη δίκη στην οποία παρίσταται, περιλαμβανομένης και της οριστικής απόφασης». Στο άρθρο 68 παρ. 1, ότι «1. Η επίδοση γίνεται: (α) σε εκείνον στον οποίο απευθύνεται το έγγραφο ή στον πληρεξούσιο ή στον αντίκλητό του, (...)». Στο άρθρο 72 παρ. 1 και 4, ότι «1. Αν αυτός στον οποίο απευθύνεται η επίδοση δεν βρίσκεται στην κατοικία του, το έγγραφο παραδίδεται σε οποιονδήποτε από τους συνοίκους του, συγγενείς ή υπαλλήλους του, και, σε περίπτωση έλλειψης ή απουσίας αυτών, σε έναν από τους λοιπούς συνοίκους, εφόσον κατά την κρίση του επιδίδοντος έχει συνείδηση των πράξεών του. 2. (...) 4. Αν κανείς από όσους αναφέρονται στις παρ. 1 έως 3 δεν βρίσκεται στην κατοικία, το έγγραφο θυροκολλείται. Η θυροκόλληση συνίσταται στην επικόλληση του επιδοτέου εγγράφου στη θύρα της κατοικίας από το όργανο της επίδοσης εντός σφραγισμένου και αδιαφανούς φακέλου, επί του οποίου αναγράφονται μόνο τα στοιχεία του προσώπου που παραγγέλλει την κοινοποίηση και του προσώπου προς το οποίο απευθύνεται η κοινοποίηση, μπροστά σε έναν μάρτυρα, με σχετική μνεία για τη θυροκόλληση στην οικεία έκθεση». Στο άρθρο 73 παρ. 1, ότι «1. Αν αυτός στον οποίο απευθύνεται το επιδοτέο έγγραφο δεν βρίσκεται στο κατάστημα, στο γραφείο ή στο εργαστήριο, όπου ασκεί είτε μόνος είτε με άλλον το επάγγελμά του ή εργάζεται εκεί ως υπάλληλος ή εργαζόμενος του καταστήματος ή του γραφείου ή του εργαστηρίου, το έγγραφο επιδίδεται στον διευθυντή του καταστήματος ή του γραφείου ή του εργαστηρίου ή σε έναν από τους συνεταίρους, συνεργάτες, υπαλλήλους ή εργαζομένους, που έχει, κατά την κρίση του επιδίδοντος, συνείδηση των πράξεών του». Στο άρθρο 80 παρ. 3 και 4, ότι «3. Αυτός που επιμελείται της επίδοσης, ακόμη και όταν υπάρχει αντίκλητος, αναζητεί πρώτα τον διάδικο ή τον νόμιμο αντιπρόσωπό του για να παραδώσει το επιδοτέο έγγραφο, χωρίς να επιτρέπεται σε περίπτωση απουσίας των τελευταίων η επίδοση με θυροκόλληση. Σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να προβληθεί ακυρότητα της επίδοσης από το γεγονός ότι αυτή έγινε στον αντίκλητο που διορίστηκε, εκτός αν ειδική διάταξη επιβάλλει την παράδοση του εγγράφου στον ίδιο τον διάδικο ή τον νόμιμο αντιπρόσωπό του. 4. Η επίδοση στον αντίκλητο διενεργείται με τον ίδιο τρόπο που γίνεται στον διάδικο, εφαρμοζομένων αναλόγως και των άρθρων 72 και 73, καθώς

και της παρ. 1 του άρθρου 78». Και στο άρθρο 167, ότι «1. Η αίτηση αναίρεσης ασκείται μέσα σε προθεσμία εξήντα (60) ημερών (...). Για τον ιδιώτη διάδικο η προθεσμία αυτή εκκινεί από την επίδοση ή την περιέλευση με οποιονδήποτε τρόπο σε αυτόν ή την αποδεδειγμένα πλήρη γνώση από αυτόν της προσβαλλόμενης απόφασης. 2. Αν δεν επιδόθηκε η απόφαση, η προθεσμία της αίτησης αναίρεσης είναι τρία (3) έτη, αρχόμενη από τη δημοσίευση της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης».

6. Η αίτηση αναίρεσης ασκήθηκε στις 9.2.2022, ήτοι την 64^η ημέρα από την επίδοση, στις 7.12.2021, της αναρεσιβαλλόμενης απόφασης στην πληρεξούσια δικηγόρο και αντίκλητο, κατ' άρθρο 37 του ν. 4700/2020, της ήδη αναιρεσείουσας, Νεφέλη – Ελπίδα Σωτηροπούλου. Η εν λόγω, όμως, επίδοση πάσχει ακυρότητας, καθώς η προσβαλλόμενη απόφαση επιδόθηκε μεν «στην γραμματέα του γραφείου της» ... (βλ. την από την ίδια ημεροχρονολογία έκθεση επίδοσης της δικαστικής επιμελητού του Ελεγκτικού Συνεδρίου Μαρίνας Κουτσούκου), χωρίς, όμως, κατ' άρθρο 73 παρ. 1 του ν. 4700/2020, να βεβαιώνεται ότι η ως άνω πληρεξούσια δεν βρέθηκε στο γραφείο της, με περαιτέρω συνέπεια να μην συνεπάγεται την έναρξη της προθεσμίας της για την άσκηση της αιτήσεως αναίρεσεως. Κατόπιν αυτών και ανεξαρτήτως της νομιμότητας, κατ' άρθρο 80 παρ. 3 του ν. 4700/2020, της διενεργηθείσας στις 13.12.2021 (βλ. την από ίδια ημεροχρονολογία έκθεση επίδοσης της του υπαλλήλου του Ελεγκτικού Συνεδρίου Ιωάννη Χριστόπουλου), ήτοι εντός του εξηκονθημέρου προ της ασκήσεως της αιτήσεως αναίρεσεως, επίδοσης διά θυροκολλήσεως της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης στην ήδη αναιρεσείουσα, η ένδικη αίτηση αναίρεσης ασκήθηκε εμπρόθεσμα.

7. Η αίτηση παραδεκτός στρέφεται κατά του Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (ΕΦΚΑ), που μετονομάστηκε από 1.3.2020 σε «Ηλεκτρονικό Εθνικό Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης» (e-ΕΦΚΑ) [βλ. άρθρο 51 Α του ν. 4387/2016, που προστέθηκε με το άρθρο 1 του ν. 4670/2020], ο οποίος είχε παρασταθεί στην κατ' έφεση δίκη και κατέστη διάδικος ενώπιον του δικάσαντος Τμήματος (βλ. και άρθρο 166 παρ. 2 του ν. 4700/2020), και στον οποίο από την 1η.1.2017 και από την 1η.5.2018, αντίστοιχα, έχει μεταβιβαστεί η αρμοδιότητα πληρωμής και κανονισμού, αντιστοίχως, των συντάξεων στο πλαίσιο του ειδικού καθεστώτος των δημόσιων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, με συνέπεια να καταλαμβάνεται και αυτός από τις συνέπειες της δικαστικής απόφασης [εκτελεστικότητα, δεδικασμένο, υποχρέωση συμμόρφωσης - βλ. άρθρα 1 εδ. β', 1Β παρ. 2 και τις διατάξεις του Κεφαλαίου Β του ν. 4387/2016, καθώς και τις διατάξεις των άρθρων 19, 20, 21, 22 και 23 του ν. 4670/2020, που ισχύουν αναδρομικώς ως εκ του γνησίως ερμηνευτικού χαρακτήρα τους, σε συνδυασμό με τις ρυθμίσεις των άρθρων 51, 53, 70 και 100 του ν. 4387/2016 και τις κατ' εξουσιοδότηση αυτών εκδοθείσες κ.υ.α. 124456/0092/13.12.2016 (Β' 4074), περί μεταφοράς, από 1.1.2017, της αρμοδιότητας πληρωμής και αναδρομικών συντάξεων στον τότε ΕΦΚΑ και 2915/783/17.1.2018 (Β' 55), για την ολοκλήρωση

μέχρι τις 30.4.2018 της μεταφοράς αρμοδιοτήτων της Γενικής Διεύθυνσης Χορήγησης Συντάξεων Δημοσίου Τομέα της Γενικής Γραμματείας Δημοσιονομικής Πολιτικής του Υπουργείου Οικονομικών στον εν λόγω φορέα].

8. Παραδεκτώς παραστάθηκε το Ελληνικό Δημόσιο, το οποίο νομιμοποιείται παθητικώς στην παρούσα δίκη, δοθέντος ότι αφενός ήταν διάδικος ενώπιον του δικάσαντος Τμήματος (βλ. και άρθρο 166 παρ. 2 του ν. 4700/2020) και αφετέρου αποτελεί τον εκ του Συντάγματος εγγυητή του προαναφερθέντος συνταξιοδοτικού συστήματος (βλ. ΕλΣυν Ολ. 307/2022, 2020/2020, 1277, 32/2018, 244/2017).

9. Μετά από αυτά, η ένδικη αίτηση αναίρεσης είναι τυπικά δεκτή και πρέπει να εξεταστεί περαιτέρω ως προς τη βασιμότητα των λόγων της.

10. Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Τμήμα, κατά την αναιρετικά ανέλεγκτη περί των πραγμάτων κρίση του, δέχθηκε ότι η ήδη αναιρεσείουσα πρώην τακτική υπάλληλος της Βουλής από ...1981 έως ...2012, έχοντας εικοσιπενταετή πλήρη συντάξιμη υπηρεσία θεμελίωσε συνταξιοδοτικό δικαίωμα πριν από τις 31.12.2010, αποχώρησε λόγω παραιτήσεως από την υπηρεσία στις ...2012. Ακολούθως, με την ...2013 πράξη της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Πολιτικών Συντάξεων (Τμήμα Α) του Γ.Λ.Κ., κανονίστηκε σ' αυτήν, βάσει των ισχυουσών διατάξεων του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων (π.δ. 169/2007), μηνιαία σύνταξη, πληρωτέα από ...2013, με βάση τη συνολική συντάξιμη υπηρεσία της από έτη 31-03-24, ίση με τα 41/35 των 100/100 ή 1000/1000 του βασικού μισθού του 3ου μισθολογικού κλιμακίου της κατηγορίας ΔΕ2 ύψους 2.095 ευρώ, προσαυξημένου κατά ποσό 140,80 ευρώ του νόμου 3075/2002 και 3513/2006 και κατά ποσό 105,25 ευρώ, λόγω επιδόματος θέσης ευθύνης ν. 3620/2007, ήτοι συνολικού ποσού 2.341,05 ευρώ. Οι δε ακαθάριστες αποδοχές που διαμόρφωναν το συντάξιμο μισθό της στις 31.10.2011, σύμφωνα με το άρθρο 94 του Κανονισμού της Βουλής, κατά τα αναφερόμενα στο Δελτίο Ατομικής και Υπηρεσιακής Κατάστασης Υπαλλήλου- Λειτουργού (ΔΑΥΚ), ήταν 2.095,10 ευρώ.

11. Με τις παραδοχές αυτές η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση δέχτηκε ότι, σύμφωνα με τα οριζόμενα στη διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 15 του ν. 3865/2010, ορθώς κανονίστηκε στην ήδη αναιρεσείουσα σύνταξη κατ' εφαρμογή των διατάξεων του Κανονισμού της Βουλής και του άρθρου 1 παρ. 2 του ν. 4024/2011, βάσει των συντάξιμων αποδοχών της, όπως αυτές είχαν διαμορφωθεί κατά τον μήνα Οκτώβριο του 2011, και απέρριψε τους περί του αντιθέτου προβληθέντες ενώπιόν του λόγους έφεσης, ήτοι ότι η περίπτωση της υπάγεται αποκλειστικώς στις διατάξεις του Κανονισμού της Βουλής, σύμφωνα με το άρθρο 15 παρ. 1 του ν. 3865/2010, «και όχι οποιαδήποτε άλλη νομοθετική διάταξη».

12. Με τον πρώτο λόγο αναίρεσης, η αναιρεσείουσα, κατ' εκτίμηση του δικογράφου της αίτησης, ισχυρίζεται ότι το δικάσαν Τμήμα, κατ' εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 94 και 121 του Κανονισμού της Βουλής και 15 παρ. 2 του ν. 3865/2010, δέχτηκε ως εφαρμοστές για τον

κανονισμό της σύνταξής της τις διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 1 του ν. 4024/2011, με αποτέλεσμα να μη ληφθούν υπόψη οι συντάξιμες αποδοχές της όπως είχαν διαμορφωθεί κατά τον τελευταίο πριν από την αποχώρησή της μήνα αλλά κατά τον μήνα Οκτώβριο του 2011. Επικουρικά, με τον δεύτερο λόγο αναίρεσης η αναιρεσείουσα ισχυρίζεται ότι οι διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 1 του ν. 4024/2011, στο μέτρο που καταργούν τις διατάξεις της παρ. 2 του ν. 3865/2010, αντίκεινται στις διατάξεις των άρθρων 17 του Συντάγματος σε συνδυασμό με το άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, καθώς και της κατοχυρωμένης στο άρθρο 25 παρ. 1γ του Συντάγματος αρχής της αναλογικότητας, καθώς οδηγεί σε απαλλοτρίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος σε θεμελιωμένο ύψος μηνιαίως συνταξιοδοτικών αποδοχών.

13. Με την 241/2009 απόφασή του, το Ελεγκτικό Συνέδριο σε Ολομέλεια, αποφαινόμενο επί προδικαστικής παραπομπής Τμήματος, έκρινε ότι οι διατάξεις του Κανονισμού της Βουλής με τις οποίες θεσπίζονται συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις του προσωπικού αυτής δεν αντίκεινται, λόγω της ρυθμιστικής αυτοτέλει που αναγνωρίζει το Σύνταγμα στο νομοθετικό σώμα, στις διατάξεις του άρθρου 73 παρ. 2 του Συντάγματος με τις οποίες επιβάλλεται η υποχρεωτική γνωμοδότηση του Ελεγκτικού Συνεδρίου πριν από την ψήφιση συνταξιοδοτικών νομοσχεδίων. Αποφαινόμενο επί αιτήσεως αναιρέσεως υπέρ του νόμου, ήτοι επί ενδίκου μέσου που δεν επάγεται έννομες συνέπειες για τα διάδικα μέρη, το Ελεγκτικό Συνέδριο, με την 4932/2013 απόφαση της Ολομέλειας αυτού, έκρινε, αντίθετα από ό,τι είχε δεχθεί στην ως άνω 241/2009 απόφαση της Ολομέλειάς του, ότι αντίκεινται στο άρθρο 73 παρ. 2 του Συντάγματος, λόγω μη τήρησης της διαδικασίας υποχρεωτικής γνωμοδότησης του Ελεγκτικού Συνεδρίου οι διατάξεις του Κανονισμού της Βουλής με τις οποίες ρυθμίζονται συνταξιοδοτικά ζητήματα του προσωπικού της.

14. Την επιτελεσθείσα κατά τα ανωτέρω νομολογιακή στροφή, η Ολομέλεια του Δικαστηρίου στήριξε, ερμηνεύουσα το άρθρο 73 παρ. 2 του Συντάγματος κατά την κρίσιμη περίοδο δημοσιονομικής διαχείρισης εντός της οποίας ελήφθη, στην ιδιαίτερη κατά το Σύνταγμα σημασία της άσκησης εν προκειμένω της γνωμοδοτικής αρμοδιότητας του Δικαστηρίου προς διαφώτιση της Βουλής ώστε να προληφθεί η θέσπιση διατάξεων με μακροχρόνιες δημοσιονομικές συνέπειες αντίθετων σε βασικές αρχές της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας ή που δημιουργούν αδικαιολόγητες προνομιακές εξαιρέσεις. Επιλέγοντας όμως το μέσο της αίτησης αναιρέσεως υπέρ του νόμου για να επιτελέσει την ανωτέρω σημαντική αλλαγή της νομολογίας του, το Δικαστήριο προδήλως ηθέλησε να εναρμονίσει την αρχή της δημοσιονομικής βιωσιμότητας που σε περίοδο δημοσιονομικής κρίσεως το οδήγησε σε μία πλέον αυστηρή ανάγνωση των προϋποθέσεων ισχύος των συνταξιοδοτικών ρυθμίσεων, με την αρχή της ασφάλειας του δικαίου, εφαρμοστέας όταν θίγονται, ως εν προκειμένω, συνταξιοδοτικά δικαιώματα ή και απλές προσδοκίες, που πάντως προστατεύονται ως περιουσία υπό το άρθρο 1 του

1^{ου} Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση της Ρώμης. Εν όψει τούτου πρέπει να γίνει δεκτό ότι, ναι μεν τα κριθέντα υπό της ως άνω αποφάσεως 4932/2013 έχουν την έννοια ότι χωρίς γνωμοδότηση του Ελεγκτικού Συνεδρίου δεν νοείται πλέον ισχυρός συνταξιοδοτικός κανόνας ρυθμίζων συντάξεις δημοσίων εν γένει λειτουργών και υπαλλήλων, πλην, η εφαρμογή της νέας αυτής νομολογιακής ανάγνωσης του άρθρου 73 παρ. 2 του Συντάγματος δεν επιτρέπεται να γίνει κατά τρόπο θίγοντα κεκτημένα κατά την ανωτέρω έννοια περιουσιακά δικαιώματα τα οποία αναγνωρίζονται, έστω και εμμέσως, από τον νόμο (ΕλΣυν Ολ. 742/2020).

15. Στο άρθρο 15 του ν. 3865/2010 «Μεταρρύθμιση Συνταξιοδοτικού Συστήματος του Δημοσίου και συναφείς διατάξεις» (Α' 120/21.7.2010), υπό τον τίτλο "Συνταξιοδότηση υπαλλήλων της Βουλής", ορίζονται τα εξής: «1. Για τον υπολογισμό της σύνταξης και τα όρια ηλικίας συνταξιοδότησης των υπαλλήλων της Βουλής εφαρμόζονται από 1.1.2011 οι διατάξεις της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου, κατά περίπτωση, όπως αυτές ισχύουν κάθε φορά για τους τακτικούς υπαλλήλους των Υπουργείων. Ως μισθός για τον υπολογισμό της σύνταξής τους λαμβάνεται αυτός που προσδιορίζεται από τις οικείες διατάξεις του Κανονισμού της Βουλής. 2. Οι διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου δεν έχουν εφαρμογή για τους υπαλλήλους της Βουλής που θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα μέχρι 31.12.2010, για τη συνταξιοδότηση των οποίων, ανεξαρτήτως του χρόνου συνταξιοδότησής τους, εφαρμόζεται το ισχύον έως τη δημοσίευση του παρόντος νόμου καθεστώς, το οποίο προβλέπεται από τον Κανονισμό της Βουλής». Περαιτέρω, με το άρθρο 1 παρ. 1 του ν. 4111/2013 (Α' 18/25.1.2013) ορίζεται: «Για τον υπολογισμό της σύνταξης, τα όρια ηλικίας και τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης των υπαλλήλων της Βουλής, εφαρμόζονται οι διατάξεις της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου, κατά περίπτωση, όπως αυτές ισχύουν κάθε φορά για τους τακτικούς υπαλλήλους των Υπουργείων. Ως μισθός για τον υπολογισμό της σύνταξης των ανωτέρω προσώπων νοείται ο συντάξιμος μισθός τακτικού υπαλλήλου Υπουργείου αντίστοιχης κατηγορίας, με τα ίδια έτη υπηρεσίας, όπως αυτός ισχύει κάθε φορά, σύμφωνα με τις συνταξιοδοτικές διατάξεις. Οι διατάξεις της παραγράφου αυτής έχουν εφαρμογή από 1.1.2013 για όσα από τα αναφερόμενα σε αυτές πρόσωπα υπηρετούν κατά την ημερομηνία αυτή, ανεξαρτήτως του χρόνου θεμελίωσης του συνταξιοδοτικού τους δικαιώματος. Από την ίδια ημερομηνία καταργούνται οι διατάξεις του άρθρου 15 του ν. 3865/2010 (Α' 120)».

16. Σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα στην αιτιολογική έκθεση επί του άρθρου 15 του ν. 3865/2010, «[μ]ε τις διατάξεις του άρθρου αυτού για λόγους ίσης μεταχείρισης των διαφόρων κατηγοριών υπαλλήλων που υπάγονται στο ασφαλιστικό καθεστώς του Δημοσίου, προβλέπεται ότι από 1.1.2011 για τον υπολογισμό της σύνταξης και τα όρια ηλικίας συνταξιοδότησης των υπαλλήλων της Βουλής εφαρμόζονται οι διατάξεις της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου, κατά περίπτωση, όπως αυτές ισχύουν κάθε φορά για τους τακτικούς

υπαλλήλους των Υπουργείων. Ο μισθός με βάση τον οποίο υπολογίζεται η σύνταξη των προσώπων αυτών είναι αυτός που προσδιορίζεται από τις οικείες διατάξεις του Κανονισμού της Βουλής. Οι υπάλληλοι της Βουλής που θα έχουν θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα (25ετία) μέχρι την 31.12.2010, δεν υπάγονται στις διατάξεις του άρθρου αυτού και επομένως η σύνταξή τους θα υπολογίζεται και θα καταβάλλεται με βάση τα προβλεπόμενα από τις οικείες διατάξεις του Κανονισμού της Βουλής, όπως αυτές ισχύουν κατά την ημερομηνία δημοσίευσης του νόμου αυτού, ανεξαρτήτως του χρόνου αποχώρησης από την υπηρεσία».

17. Με τις ως άνω ρυθμίσεις του άρθρου 15 του ν. 3865/2010, που περιέχονται σε τυπικό νόμο, ο οποίος, λόγω του συνταξιοδοτικού του περιεχομένου, υποβλήθηκε σε προηγούμενη γνωμοδότηση του Ελεγκτικού Συνεδρίου (βλ. πρακτικά 4^{ης} Ειδ. Συν./28.6.2010), προβλέπεται η εξομοίωση από την 1η.1.2011 για λόγους ισότητας, των υπαλλήλων της Βουλής με τους λοιπούς υπαλλήλους που υπάγονται στο ασφαλιστικό καθεστώς του Δημοσίου. Η εξομοίωση αυτή αφορά μόνο στα όρια ηλικίας και στον τρόπο υπολογισμού της σύνταξης, ενώ δεν αφορά στις αποδοχές που λαμβάνονται υπόψη για τη συνταξιοδότησή τους, για τις οποίες διαλαμβάνεται ρητή ρύθμιση στην παρ. 1 του άρθρου 15 του ως άνω νόμου, σύμφωνα με την οποία ως συντάξιμος μισθός για τον υπολογισμό της σύνταξής τους λαμβάνεται αυτός που προσδιορίζεται από τις οικείες διατάξεις του Κανονισμού της Βουλής. Ταυτόχρονα, ο νομοθέτης προέβλεψε η εξομοίωση των υπαλλήλων της Βουλής με τους λοιπούς δημοσίου υπαλλήλους να γίνει σταδιακά και θέσπισε μεταβατική περίοδο, η οποία ορίστηκε ρητώς ότι αφορά στα πρόσωπα εκείνα τα οποία έχουν θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα μέχρι την 31.12.2010, ως προς τα οποία θα εφαρμοστεί το ισχύον κατά τη δημοσίευση του νόμου αυτού, καθεστώς του Κανονισμού της Βουλής. Για την κατηγορία, συνεπώς των υπαλλήλων της Βουλής, οι οποίοι θεμελίωσαν συνταξιοδοτικό δικαίωμα έως τις 31.12.2010, τόσο για τα όρια ηλικίας καταβολής της σύνταξης, όσο και για τον τρόπο υπολογισμού της, εφαρμοστέο τυγχάνει το ισχύον κατά την 21^η.7.2010 (ημερομηνία δημοσίευσης του ν. 3865/2010) συνταξιοδοτικό καθεστώς του Κανονισμού της Βουλής. Οι διατάξεις αυτές ίσχυσαν μέχρι την κατάργησή τους από 1.1.2013 με τη νεότερη διάταξη του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 4111/2013, οπότε και επήλθε η πλήρης εξομοίωση των υπαλλήλων της Βουλής με τους υπαλλήλους του Δημοσίου ως προς τα όρια ηλικίας, τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης και τον υπολογισμό της σύνταξής τους, ενώ ορίστηκε ότι ως μισθός για τον υπολογισμό της σύνταξης των ανωτέρω προσώπων νοείται ο συντάξιμος μισθός τακτικού υπαλλήλου Υπουργείου αντίστοιχης κατηγορίας με τα ίδια έτη υπηρεσίας. Σημειώνεται, τέλος, ότι, ο ίδιος νόμος 3865/2010 διέλαβε ανάλογες (με το άρθρο 15 αυτού) ρυθμίσεις και για τους λοιπούς δημόσιους υπαλλήλους που θεμελίωσαν δικαίωμα σύνταξης έως 31.12.2010, για τους οποίους όρισε, στο άρθρο 6 παρ. 11 αυτού, ότι εξακολουθούν

να ισχύουν όσα προβλέπονταν από τις αντικαθιστώμενες ή καταργούμενες με τον εν λόγω νόμο διατάξεις, τόσο για τη θεμελίωση δικαιώματος σύνταξης όσο και για τα όρια ηλικίας συνταξιοδότησης, καθώς και για τον τρόπο υπολογισμού της σύνταξής τους.

18. Στο άρθρο 1 του ν. 4024/2011 «Συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις, ενιαίο μισθολόγιο - βαθμολόγιο, εργασιακή εφεδρεία και άλλες διατάξεις εφαρμογής του μεσοπρόθεσμου πλαισίου δημοσιονομικής στρατηγικής 2012-2015», Α' 226/27.10.2011 ορίζεται: «2.α. Η σύνταξη των προσώπων που εντάσσονται στο μισθολόγιο του Δευτέρου Κεφαλαίου εξακολουθεί να υπολογίζεται με βάση τις συντάξιμες αποδοχές τους, όπως αυτές είχαν διαμορφωθεί κατά την προηγούμενη της έναρξης ισχύος των διατάξεων του παρόντος νόμου, λαμβανομένων υπόψη των διατάξεων της παραγράφου 5 του άρθρου 38 του ν. 3986/2011 (Α' 152) [σ.σ. που αφορά μεταξύ άλλων την αναστολή των μισθολογικών ωριμάνσεων]. β. Οι διατάξεις της προηγούμενης περίπτωσης έχουν εφαρμογή και για όσα από τα αναφερόμενα σε αυτές πρόσωπα έχουν εξέλθει της υπηρεσίας από 1.7.2011 έως 31.10.2011. γ. (...) δ. Οι διατάξεις της περίπτωσης α' έχουν εφαρμογή και για όσα από τα αναφερόμενα σε αυτές πρόσωπα έχουν εξέλθει της Υπηρεσίας μέχρι την 30^η Ιουνίου 2011 μη εφαρμοζομένων στην περίπτωση αυτή των διατάξεων της παραγράφου 5 του άρθρου 38 του ν. 3986/2011. (...) στ. Οι διατάξεις της παραγράφου αυτής ισχύουν μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2015» [όπως το εδάφιο αυτό ίσχυε πριν από την αντικατάστασή του από το άρθρο 1 παρ. 5 του ν. 4336/2015 (Α' 94/14.8.2015) που παρέτεινε την ισχύ των διατάξεων της παραγράφου αυτής μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2016], στο δε άρθρο 4 του ίδιου νόμου, όπως η περίπτωση δ) ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο ορίζεται: «Στις διατάξεις του παρόντος [σ.σ. Δευτέρου] Κεφαλαίου υπάγονται οι μόνιμοι και δόκιμοι πολιτικοί υπάλληλοι (...) α) του Δημοσίου (...) Επίσης υπάγονται: α) (...) δ) Οι υπάλληλοι της Βουλής, σύμφωνα με τα ειδικότερα οριζόμενα στον Κανονισμό της (...)».

19. Με τις προαναφερθείσες διατάξεις του ν. 4024/2011, οι οποίες εφαρμόζονται, κατά το γράμμα τους και στους υπαλλήλους της Βουλής, διασπάται η βασική αρχή του συνταξιοδοτικού δικαίου, όπως αυτή καθιερώθηκε με το άρθρο 9 παρ. 5 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, σύμφωνα με το οποίο οι συνταξιοδοτικές αποδοχές καθορίζονται σε αναλογία προς τις αποδοχές ενεργείας του υπαλλήλου. Οι νεότερες αυτές διατάξεις καταλαμβάνουν όχι μόνο όσους αποχωρούν από την υπηρεσία μετά την έναρξη της ισχύος του νόμου αυτού αλλά και τους ήδη συνταξιούχους, υπό τη διάκριση των περιπτώσεων β' και δ' του άρθρου 2 παρ. 1 του νόμου αυτού, Ειδικότερα, σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές η σύνταξη των προσώπων που συνταξιοδοτούνται υπό την ισχύ τους εξακολουθεί να υπολογίζεται με βάση τις συντάξιμες αποδοχές τους, όπως αυτές είχαν διαμορφωθεί κατά την προηγούμενη της έναρξης ισχύος των διατάξεων αυτών, ήτοι στις 31.10.2011 (σύμφωνα με το άρθρο 32 παρ. 4 του ν. 4024/2011 η έναρξη ισχύος του κεφαλαίου

περί του νέου μισθολογίου ορίζεται την 1^η.11.2011), αφού ληφθούν υπόψη και οι διατάξεις για την αναστολή των μισθολογικών ωριμάνσεων του άρθρου 38 παρ. 5 του ν. 3986/2011. Η ίδια ρύθμιση επεκτείνεται και για όσους έχουν συνταξιοδοτηθεί κατά το χρονικό διάστημα από 1.7.2011 έως 31.10.2011, αλλά και για εκείνους που έχουν αποχωρήσει από την υπηρεσία μέχρι την 30η.6.2011, και μάλιστα ανεξαρτήτως του χρόνου θεμελίωσης του συνταξιοδοτικού τους δικαιώματος, ή του χρόνου αποχώρησής τους, για τους οποίους από την έναρξη ισχύος της παρ. 2α του άρθρου 1 του ν. 4024/2011, παύει να ισχύει η γενική διάταξη της παρ. 5 του άρθρου 9 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, με αποτέλεσμα οποιαδήποτε αύξηση του βασικού μισθού των ομοιοβάθμων τους εν ενεργεία υπαλλήλων να μην αυξάνει περαιτέρω τη σύνταξή τους, ο υπολογισμός της οποίας οριστικοποιείται με βάση τον αντίστοιχο βασικό μισθό της κατηγορίας τους κατά την 31^η.10.2011.

20. Οι έκτακτες αυτές ρυθμίσεις της παρ. 2α του άρθρου 1 του ν. 4024/2011 εισήχθησαν ενόψει της δυσχερούς δημοσιονομικής κατάστασης της χώρας και προκειμένου να μην επιβαρυνθεί ο κρατικός προϋπολογισμός από την εφαρμογή του νέου μισθολογίου που καθιέρωσε ο ν. 4024/2011, δοθέντος αφενός μεν ότι βάση για τον κανονισμό και την αναπροσαρμογή της σύνταξης αποτελεί ο βασικός μισθός, αφετέρου δε ότι με το νέο μισθολόγιο καταργήθηκαν μεν τα επιδόματα, πλην όμως αυξήθηκαν οι βασικοί μισθοί. Συνεπώς, η άμεση εφαρμογή του νέου μισθολογίου τόσο για τον κανονισμό των συντάξεων όσων αποχωρούν από την υπηρεσία από την έναρξη ισχύος του και μετά, όσο και για την αναπροσαρμογή των συντάξεων όσων έχουν ήδη αποχωρήσει και δικαιωθεί σύνταξης θα είχε ως συνέπεια τον κανονισμό αυξημένων συντάξεων και την κατ' αύξηση αναπροσαρμογή των συντάξεων των ήδη συνταξιούχων (βλ. πρακτικά 2^{ης} Ειδ. Συν./5.10.2011 Ολ. ΕλΣυν).

21. Εξάλλου, οι ανωτέρω ρυθμίσεις (του άρθρου 1 παρ. 2 του ν. 4024/2011), δεν αντίκεινται σε συνταγματικές ή υπερνομοθετικής ισχύος διατάξεις. Τούτο, διότι έχουν μεταβατικό χαρακτήρα και εισήχθησαν, όπως διαλαμβάνεται στην οικεία αιτιολογική έκθεση, «προκειμένου να αποφευχθεί η δαπάνη που θα προκαλείτο σε βάρος του Κρατικού Προϋπολογισμού από την εφαρμογή - επέκταση του νέου μισθολογίου τόσο στους αποχωρούντες μετά την 1.7.2011 υπαλλήλους όσο και στους ήδη συνταξιούχους για τους οποίους η σχετική δαπάνη υπολογίστηκε σε 420.000.000 € και με δεδομένη τη δυσχερή δημοσιονομική κατάσταση της Χώρας». Επομένως, εκτιμωμένου του συνολικού δημοσιονομικού οφέλους τους και της ουσιαστικής συνεισφοράς τους στη συγκράτηση της συνταξιοδοτικής δαπάνης και, κατ' επέκταση, στην επίτευξη του επιδιωκόμενου στόχου της διατήρησης, ενόψει της δυσχερούς δημοσιονομικής κατάστασης της χώρας, της βιωσιμότητας του συνταξιοδοτικού συστήματος, οι εν λόγω ρυθμίσεις, τελούσες σε άμεση συνάφεια προς τον σκοπό του νομοθέτη παρίστανται επαρκώς δικαιολογημένες, δεδομένου, μάλιστα, ότι ο διακηρυσσόμενος από τον νομοθέτη

σκοπός της περιστολής των συνταξιοδοτικών δαπανών δεν εξυπηρετεί απλώς το δημοσιονομικό συμφέρον του Δημοσίου, αλλά αποτελεί πράγματι σκοπό δημοσίου συμφέροντος, καθόσον αφορά στη διασφάλιση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας του συνταξιοδοτικού συστήματος και της συνέχισης της καταβολής συντάξεων, προς όφελος όλων των συνταξιούχων, παλαιών και νέων, ο οποίος μπορεί να δικαιολογήσει, κατ' αρχήν, τη λήψη των ανωτέρω μέτρων περικοπής του ύψους των καταβαλλόμενων συντάξεων (βλ. ΕλΣυν Ολ. 269/2025, 1339/2024).

22. Περαιτέρω, με τις εν λόγω ρυθμίσεις του ν. 4024/2011 δεν καταργούνται, ούτε τροποποιούνται οι ήδη ισχύουσες διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 15 του ν. 3865/2010, δοθέντος ότι με τις τελευταίες ρυθμίζεται όλως διαφορετικό ζήτημα, ήτοι τα όρια ηλικίας καταβολής σύνταξης και ο τρόπος υπολογισμού της σύνταξης των υπαλλήλων της Βουλής που θεμελίωσαν συνταξιοδοτικό δικαίωμα μέχρι την 31^η.12.2010, χωρίς για την κατηγορία αυτή υπαλλήλων να ρυθμίζεται ειδικώς το ζήτημα του μισθού βάσει του οποίου υπολογίζεται η σύνταξή τους, για τους οποίους, ως εκ τούτου, εφαρμόζονται οι γενικώς ισχύουσες για όλους τους συνταξιοδοτούμενους υπαλλήλους της Βουλής, διατάξεις του Κανονισμού της Βουλής.

23. Με τον Κανονισμό της Βουλής, όπως ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο, ρυθμιζόταν τόσο το μισθολογικό όσο και το συνταξιοδοτικό καθεστώς του προσωπικού της.

24. Ειδικότερα, ως προς το μισθολογικό καθεστώς των υπαλλήλων της προβλεπόταν, στην παρ. 1 του άρθρου 88 (ήδη άρθρο 94), υπό τον τίτλο «Τακτικές αποδοχές», ότι «1. Ο βασικός μισθός των μονίμων υπαλλήλων της Βουλής, οι γενικές αυξήσεις μισθών, οι προσαυξήσεις και επιδόματα ρυθμίζονται από τις διατάξεις των παρ. 1, 4 και 5 του άρθρου 84 του από 21.6.1980 Κανονισμού της Βουλής (Μέρος Β 'Προσωπικό') (ΦΕΚ 146 Α) όπως τροποποιήθηκαν, που διατηρούνται σε ισχύ. 2. (...)». Σύμφωνα δε με το άρθρο 84 του προϋσχύσαντος Κανονισμού της Βουλής (απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής της 21.6.1980, Α' 146), όπως συμπληρώθηκε με το πρώτο εδάφιο της παρ. 2 του άρθρου 1 της υπ' αριθ. 196/1990 Απόφασης της Ολομέλειας της Βουλής, (Α' 4) και ίσχυσε από 20.12.1989, ότι «1. Ο βασικός μισθός των υπαλλήλων της Βουλής είναι ίσος προς τον εκάστοτε καθοριζόμενον διά τους ομοιοβάθμους των δημοσίων πολιτικών διοικητικούς υπαλλήλους, προσαυξημένος κατά ποσοστόν 25%».

25. Ως προς το συνταξιοδοτικό καθεστώς των υπαλλήλων της προβλεπόταν στην παρ. 4 (πρώην 5) του άρθρου 88 (ήδη άρθρου 94), ότι «4(5). Στους υπαλλήλους της Βουλής με οποιαδήποτε σχέση εργασίας, δημόσιου ή ιδιωτικού δικαίου, οι οποίοι αποχωρούν από την 1η Ιανουαρίου 2005 και εφεξής από την υπηρεσία λόγω συμπλήρωσης του προβλεπόμενου από τις διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας ανώτατου ορίου ηλικίας ή χρόνου υπηρεσίας ή με αίτησή τους μετά από τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος, χορηγείται με απόφαση του Προέδρου της Βουλής, προσαύξηση δεκαπέντε τοις εκατό (15%) στο βασικό μισθό

και στις παροχές των παραγράφων 3 [έξοδα κίνησης] και 5 [υπερωριακό επίδομα] του άρθρου 89 [ήδη άρθρο 95] του παρόντος Κανονισμού που καταβάλλονται στον υπάλληλο κατά τον τελευταίο πριν από την αποχώρηση μήνα. (...) Επί των ακαθάριστων αποδοχών που διαμορφώνονται ως άθροισμα του ανωτέρω προσαυξημένου βασικού μισθού και της ανωτέρω προσαύξησης των παροχών των παραγράφων 3 και 5 του άρθρου 89 του παρόντος Κανονισμού, καθορίζεται η σύνταξη, σύμφωνα με το άρθρο 115 του παρόντος Κανονισμού και η οποία χορηγείται και σε περίπτωση θανάτου του υπαλλήλου. (...) Η παράγραφος 2 του άρθρου 1 του ν. 4024/2011 (ΦΕΚ Α' 226/ 27.10.2011) εφαρμόζεται αναλόγως [όπως το τελευταίο εδάφιο προστέθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 8 της 11559/7627/2011 απόφασης της Βουλής, Α' 273, και ισχύει από 1.11.2011]. 5(6). (...)).

26. Ακολούθως, στο άρθρο 115 (ήδη 121), υπό τον τίτλο «Συνταξιοδότηση προσωπικού» (ως ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο), όπως η παρ. 1 αντικαταστάθηκε με το άρθρο 20 της 11561/7748 απόφασης της Ολομέλειας της Βουλής (Α' 139/10.8.2010), και η παρ. 4 προστέθηκε με το άρθρο 21 της ίδιας απόφασης, προβλεπόταν ότι «1. Για τους υπαλλήλους της Βουλής εφαρμόζονται αναλογικά οι εκάστοτε ισχύουσες για τους πολιτικούς υπαλλήλους συνταξιοδοτικές διατάξεις. Ως μισθός για τον υπολογισμό της σύνταξης λαμβάνεται αυτός που προσδιορίζεται από τον παρόντα Κανονισμό. 2. (...) 4. Για τη συνταξιοδότηση των υπαλλήλων της Βουλής που θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα μέχρι 31.12.2010 εφαρμόζεται το ισχύον ως την ημερομηνία δημοσίευσης του ν. 3865/2010 («Μεταρρύθμιση του Συνταξιοδοτικού Συστήματος του Δημοσίου και συναφείς διατάξεις») καθεστώς, όπως αυτό καθορίζεται από τον παρόντα Κανονισμό και τις διατάξεις στις οποίες αυτός παραπέμπει, ανεξαρτήτως του χρόνου συνταξιοδότησης τους». Σύμφωνα δε με την ισχύουσα κατά τον χρόνο δημοσίευσης του ν. 3865/2010 στις 21.7.2010, διάταξη της παραγράφου 1 του άρθρου 115 του Κανονισμού της Βουλής, «1. Η παράγραφος 1 του άρθρου 91 του από 21.6.1980 Κανονισμού της Βουλής (Μέρος Β' - Προσωπικό, ΦΕΚ 146/Α/1980), όπως συμπληρώθηκε με την παρ. 1 της από 20.4.1989 αποφάσεως της Ολομέλειας της Βουλής, που λήφθηκε κατά την ΡΚΔ Συνεδρίασή (ΦΕΚ 101/Α/89) και αυθεντικά ερμηνεύθηκε και συμπληρώθηκε με τα εδάφια α' και β' του άρθρου 13 της από 14.5.1991 όμοιας αποφάσεως, που λήφθηκε κατά την ΡΠ' Συνεδρίαση (ΦΕΚ 82/Α/91), διατηρείται σε ισχύ».

27. Σύμφωνα με το άρθρο 91 του από 21.6.1980 Κανονισμού της Βουλής, όπως συμπληρώθηκε με την παρ. 1 της από 20.4.1989 αποφάσεως της Ολομέλειας της Βουλής, «1. Αι εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις περί απονομής συντάξεως εις τους δημοσίους πολιτικούς διοικητικούς υπαλλήλους έχουν εφαρμογήν και διά τους υπαλλήλους της Βουλής, εκτός αν άλλως ορίζεται υπό του παρόντος. Στο άρθρο 9 παρ. 2 του Π.Δ. 1041/1979 όπως ισχύει, για τον προσδιορισμό του συντάξιμου μισθού επανατίθενται σε ισχύ τα εδ. Ε', ΣΤ' και Ζ' του άρθρου 137 της απόφασης της Ολομέλειας της Βουλής που είχε ληφθεί στην συνεδρίαση ΠΕ'

της 31ης Μαΐου 1927 και παρά την έκτοτε εφαρμογή της καθ' όλη τη διάρκεια λειτουργίας του κοινοβουλευτικού πολιτεύματος, το δικτατορικό καθεστώς της 21ης Απριλίου κατάργησε την απόφαση τούτη της ολομέλειας της Βουλής με το άρθρο 3 παρ. 1 του Α.Ν. 377/1968. Οι διατάξεις τούτες πλην εκείνων που αφορούν στον ελάχιστο χρόνο θεμελιωτικής συντάξιμης υπηρεσίας, εφαρμόζονται με υπολογισμό σε τριακοστά πέμπτα σε όλους τους υπαλλήλους και τους συνταξιούχους της Βουλής, χωρίς οποιοδήποτε δικαίωμα για καταβολή αναδρομικής διαφοράς συντάξεων. Σε κάθε περίπτωση στην έννοια του μισθού συμπεριλαμβάνεται και η προσαύξηση του επιδόματος χρόνου υπηρεσίας».

28. Οι διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 91 του από 21.6.1980 Κανονισμού της Βουλής, όπως συμπληρώθηκε με την παρ. 1 της από 20.4.1989 αποφάσεως της Ολομέλειας της Βουλής ερμηνεύθηκαν αυθεντικά με το εδάφιο α' του άρθρου 13 της από 14.5.1991 όμοιας αποφάσεως, στο οποίο ορίζεται ότι «α) Η αληθής έννοια της διάταξης που προστέθηκε στην παρ. 1 του άρθρου 91 του Κανονισμού της Βουλής (Μέρος Β' - Προσωπικό), με την από 20 Απριλίου 1989 ομόφωνη απόφαση της Βουλής (ΦΕΚ 101/Α/25.4.1989), είναι ότι: "Η σύνταξη των υπαλλήλων της Βουλής προσαυξάνεται κατά 1/2 τριακοστό πέμπτο για κάθε έτος υπηρεσίας από του 20ού μέχρι του 25ου, κατά ένα τριακοστό πέμπτο από του 26ου μέχρι του 30ού και κατά δύο τριακοστά πέμπτα πέρα του 30ου έτους, μη δυναμένη πάντως να υπερβεί τα 35/35 ή τις αποδοχές που λαμβάνει τον τελευταίο εν ενεργεία μήνα ο εις σύνταξιν δικαιούμενος. Όταν διά του συνυπολογισμού της ως άνω προσαυξήσεως όσοι των υπαλλήλων συμπληρώσουν τα 35/35 της συντάξεως δύνανται του λοιπού τη αιτήσει των να αποχωρούν της υπηρεσίας και να λάβουν πλήρη σύνταξη ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας εξόδου, δεδομένου ότι η ερμηνευόμενη διάταξη μόνη προϋπόθεση θέτει να έχουν συμπληρώσει τον κατά τις κείμενες διατάξεις ελάχιστο χρόνο θεμελιωτικής συντάξιμης υπηρεσίας. Κατά τα λοιπά εξακολουθεί ισχύουσα η από 20.4.1989 απόφαση της Βουλής καθ' ό μέρος δεν έρχεται σε αντίθεση με την ως άνω αληθή της έννοια". β) (...)».

29. Από τον συνδυασμό των διατάξεων αυτών συνάγεται ότι για τη συνταξιοδότηση των υπαλλήλων της Βουλής που θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα μέχρι 31.12.2010 εφαρμόζεται το ισχύον έως την 21η.7.2010 συνταξιοδοτικό καθεστώς που καθορίζεται από τις συνταξιοδοτικές διατάξεις του Κανονισμού της Βουλής και τις διατάξεις στις οποίες αυτός παραπέμπει, ήτοι βάσει των διατάξεων της παρ. 1 του άρθρου 91 του από 21.6.1980 Κανονισμού της Βουλής, όπως συμπληρώθηκε με την παρ. 1 της από 20.4.1989 αποφάσεως της Ολομέλειας της Βουλής και ερμηνεύθηκε αυθεντικά με το εδάφιο α' του άρθρου 13 της από 14.5.1991 όμοιας αποφάσεως και των εκάστοτε ισχυουσών διατάξεων για τον κανονισμό σύνταξης στους πολιτικούς υπαλλήλους του Δημοσίου, ήτοι, πλην άλλων, και των διατάξεων της παρ. 2α του άρθρου 1 του ν. 4024/2011, που, μετά την προσθήκη σχετικού εδαφίου στο άρθρο 88 (αναριθμηθέν σε 100) παρ. 5 του Κανονισμού της Βουλής (με το άρθρο 8 παρ. 1 της 11559/7627/2011

απόφασης της Ολομέλειας αυτής, Α' 273/31.12.2011), εφαρμόζεται αναλόγως σε όλους τους υπηρετούντες κατά τον χρόνο έναρξης ισχύος της υπαλλήλους της Βουλής.

30. Για τον υπολογισμό του συντάξιμου μισθού τους λαμβάνονται υπόψη, πλην άλλων, κατ' εφαρμογή των διατάξεων της παρ. 2α του άρθρου 1 του ν. 4024/2011, οι συντάξιμες αποδοχές τους, όπως αυτές είχαν διαμορφωθεί στις 31.10.2011. Τούτο διότι, μετά την ενσωμάτωση, με την παρ. 1 του άρθρου 8 της 11559/7627/2011 απόφασης της Βουλής, που ισχύει από την 1η.11.2011, των διατάξεων της παρ. 2α του άρθρου 1 του ν. 4024/2011 στην παρ. 4 του άρθρου 94 (πρώην 88) του Κανονισμού της Βουλής που ρυθμίζει τον βασικό μισθό, που ως μέγεθος συγκαθορίζει τις αποδοχές που λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό της σύνταξης, οι διατάξεις αυτές κατέστησαν εφαρμοστέες για όλους τους υπαλλήλους που αποχωρούν μετά την ημερομηνία αυτή, ανεξαρτήτως του χρόνου θεμελίωσης του συνταξιοδοτικού δικαιώματός τους, ήτοι και για εκείνους που θεμελίωσαν συνταξιοδοτικό δικαίωμα μέχρι 31.12.2010. Επί των αποδοχών δε αυτών της 31ης.10.2011 - και όχι επί των αυξημένων αποδοχών που ελάμβαναν βάσει του νέου μισθολογίου κατά τον τελευταίο πριν από την αποχώρησή τους μήνα - θα εφαρμοστεί η ως άνω προσαύξηση κατά 15% του άρθρου 88 παρ. 4 (ήδη άρθρου 94) του Κανονισμού της Βουλής, κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στις διατάξεις αυτές.

31. Επομένως, η σύνταξη των υπαλλήλων της Βουλής που θεμελίωσαν συνταξιοδοτικό δικαίωμα έως 31.12.2010, και αποχώρησαν μετά την 1.11.2011 ανέρχεται στο άθροισμα των ακαθάριστων αποδοχών τους, που διαμορφώνονται ως το άθροισμα του προσαυξημένου κατά 15%, σύμφωνα με το άρθρο 88 παρ. 4 (ήδη άρθρου 94) του Κανονισμού της Βουλής, βασικού μισθού του άρθρου 88 (ήδη άρθρο 94) του ίδιου Κανονισμού (βασικός μισθός των ομοιοβάθμων τους δημοσίων πολιτικών διοικητικών υπαλλήλων, όπως είχε διαμορφωθεί κατά την 31η.10.2011, προσαυξημένος κατά ποσοστό 25%) και των προσαυξημένων ομοίως κατά 15% παροχών των παραγράφων 3 και 5 του άρθρου 89 του ως άνω Κανονισμού.

32. Ενόψει όσων εκτέθηκαν στις προηγούμενες σκέψεις, το Τμήμα κατ' ορθή ερμηνεία και εφαρμογή του νόμου και με νόμιμη αιτιολογία δέχτηκε ότι ο κανονισμός της σύνταξης της αναιρεσείουσας κατ' εφαρμογή των διατάξεων του Κανονισμού της Βουλής και του άρθρου 1 παρ. 2 του ν. 4024/2011, βάσει των συντάξιμων αποδοχών της, όπως αυτές είχαν διαμορφωθεί τον μήνα Οκτώβριο του 2011, είναι νόμιμος. Συνεπώς ο πρώτος λόγος αναίρεσης με τον οποίο προβάλλονται τα αντίθετα είναι αβάσιμος και απορριπτέος.

33. Ο λόγος αναίρεσης με τον οποίο η αναιρεσείουσα ισχυρίζεται ότι οι διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 1 του ν. 4024/2011, στο μέτρο που καταργούν τις διατάξεις της παρ. 2 του ν. 3865/2010, αντίκεινται στις διατάξεις των άρθρων 17 του Συντάγματος σε συνδυασμό με το άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου

Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, καθώς και της κατοχυρωμένης στο άρθρο 25 παρ. 1 γ του Συντάγματος αρχής της αναλογικότητας, καθώς οδηγεί σε απαλλοτρίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος σε θεμελιωμένο ύψος μηνιαίως συνταξιοδοτικών αποδοχών είναι ομοίως απορριπτέος, δοθέντος ότι σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά στη σκέψη 17, το ρυθμιστικό πεδίο των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 15 του ν. 3865/2010 δεν αφορά στον μισθό βάσει του οποίου υπολογίζεται η σύνταξη, ο οποίος για πρώτη φορά μεταβλήθηκε με τις διατάξεις της παρ. 2α του άρθρου 1 του ν. 4024/2011, χωρίς με τις τελευταίες αυτές διατάξεις να τροποποιείται ή με άλλο τρόπο να μεταβάλλεται το κανονιστικό περιεχόμενο του άρθρου 15 παρ. 2 του ν. 3865/2010, δοθέντος ότι και μετά την έναρξη ισχύος των διατάξεων της παρ. 2α του άρθρου 1 του ν. 4024/2011, για τα πρόσωπα που είχαν θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα μέχρι την 31.12.2010, και μέχρι την κατάργησή τους με τη νεότερη διάταξη του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 4111/2013 από την 1^η.1.2013, εξακολουθεί να εφαρμόζεται ως προς τον τρόπο υπολογισμού και τα όρια ηλικίας το ισχύον κατά τη δημοσίευση του ν. 3865/2010, την 21^η.7.2010, καθεστώς του Κανονισμού της Βουλής. Σε κάθε περίπτωση, όπως ορθώς δέχτηκε το δικάσαν Τμήμα, με τις αιτιολογίες που διαλαμβάνονται στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφασή του, η εφαρμογή στην περίπτωση της ήδη αναιρεσείουσας των διατάξεων του άρθρου 1 παρ. 2α του ν. 4024/2011 δεν αντιβαίνει στις προστατευτικές για την περιουσία της ήδη αναιρεσείουσας διατάξεις του άρθρου 17 του Συντάγματος και του άρθρου 1 του πρώτου Προσθέτου πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ ή στις αρχές της αναλογικότητας και της προστατευόμενης εμπιστοσύνης. Άλλωστε, σύμφωνα και με όσα έγιναν δεκτά στις σκέψεις 20 και 21 της παρούσας, ορθώς με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση έγινε δεκτό ότι και αυτοτελώς οι εν λόγω διατάξεις του άρθρου 1 παρ.2α του ν. 4024/2011 δεν αντίκεινται σε συνταγματικές ή υπερνομοθετικής ισχύος διατάξεις. Εξάλλου, η διατήρηση για ορισμένο χρονικό διάστημα ενός ευνοϊκού για συγκεκριμένη κατηγορία προσώπων καθεστώτος δεν αποτελεί, κατά το Σύνταγμα, πρόσκομμα για τη μεταβολή του (βλ. ΕλΣυν Ολ. 1389/2021 σκ. 22, 1388/2018 σκ. 8.3, 1277/2018 σκ. 15, 1892/2009 σκ. 10, 3426/2009 σκ. IV, πρβλ. ΕλΣυν Ολ. 1024/2019 σκ. 22.1, ΣτΕ 201/2020 σκ. 18, 2126/2019 σκ. 12). Ειδικότερα, κατά πάγια νομολογία του ΕΔΔΑ, με το άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου δεν κατοχυρώνεται δικαίωμα σε σύνταξη ορισμένου ύψους, και δεν αποκλείεται, κατ' αρχήν, η διαφοροποίηση του ύψους της συνταξιοδοτικής παροχής αναλόγως με τις επικρατούσες εκάστοτε συνθήκες, υπό την αυτονόητη προϋπόθεση της μη διακινδύνευσης της αξιοπρεπούς διαβίωσης των θιγομένων (πρβλ. ΕΔΔΑ αποφ. της 25.10.2011, Valkov και λοιποί κατά Βουλγαρίας, σκ. 97, της 7.5.2013 επί του παραδεκτού των προσφυγών της I. Κουφάκη κατά Ελλάδας και ΑΔΕΔΥ κατά Ελλάδας, σκ. 44-46, της 24.6.2014 επί του παραδεκτού των προσφυγών των Laszlo Markovics και λοιπών κατά Ουγγαρίας, σκ. 42), και μόνο εφόσον τούτο προβλέπεται από τον νόμο για την εξυπηρέτηση ενός σκοπού δημοσίου συμφέροντος, τηρουμένης της αρχής της

αναλογικότητας, ώστε να εξασφαλίζεται μία δίκαιη ισορροπία μεταξύ του γενικού συμφέροντος και της απαίτησης σεβασμού της περιουσίας των θιγομένων προσώπων. Η ισορροπία δε αυτή αναιρείται όταν ο ενδιαφερόμενος επωμίζεται υπερβολικό ατομικό βάρος συνεπεία της επέμβασης στο δικαίωμά του. Εν προκειμένω, η μη άμεση εφαρμογή, κατ' άρθρο 1 παρ. 2α του ν. 4024/2011, του νέου μισθολογίου του ν. 4024/2011 κατά τον κανονισμό των συντάξεων όσων αποχωρούν από την υπηρεσία από την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού και μετά, συνιστά μέτρο που, κατά τα ανωτέρω, κατά τον χρόνο θέσπισής του συνέβαλε στην επίτευξη της βιωσιμότητας του συνταξιοδοτικού συστήματος. Υπό τα δεδομένα δε που συνέτρεχαν κατά τον χρόνο θέσπισής του, το μέτρο αυτό δεν παρίστατο απρόσφορο, και μάλιστα προδήλως, ούτε μπορεί να θεωρηθεί μη αναγκαίο για την εκπλήρωση του επιδιωκόμενου σκοπού, ήτοι την περιστολή της συνταξιοδοτικής δαπάνης, η οποία αντιπροσωπεύει υπέρμετρα υψηλό ποσοστό των δαπανών του κρατικού προϋπολογισμού και, συνακόλουθα, τον περιορισμό του ελλείμματος και την απελευθέρωση πόρων προς άλλες κατευθύνσεις, αλλά και τη διασφάλιση της βιωσιμότητας του παθογενούς συνταξιοδοτικού συστήματος, λαμβανομένου, άλλωστε, υπόψη ότι η ευρεία, σε κάθε περίπτωση, εκτίμηση του νομοθέτη ως προς τα ληπτέα μέτρα για την αντιμετώπιση της υπ' αυτού διαπιστωθείσας κρίσιμης δημοσιονομικής κατάστασης υπόκειται σε οριακό μόνο δικαστικό έλεγχο ((πρβλ. ΕλΣυν Ολ. 29/2025 σκ. 4-5, 706/2024 σκ. 10-11, 1389/2021 σκ. 22- 25, 738/2020 σκ. 3, 1277/2018 σκ. 15, Πρακτικά της 10ης Γενικής Συνεδριάσεως της 3.6.2015 κ.ά., ΣτΕ Ολ. 668/2012, σκ. 35). Τέλος, με την εν λόγω ρύθμιση δεν ανατρέπεται η δίκαιη ισορροπία μεταξύ των περιουσιακών – συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων των συνταξιούχων και του σκοπού δημοσίου συμφέροντος τον οποίο εξυπηρετεί. Ειδικότερα, οι συνταξιούχοι, πρώην υπάλληλοι της Βουλής, που θεμελίωσαν συνταξιοδοτικό δικαίωμα πριν από την 31^η.12.2010, εξακολουθούν ακόμα και μετά την εφαρμογή της εν λόγω διάταξης να υπόκεινται στο ειδικώς προβλεπόμενο, ευνοϊκό σε σχέση με τους λοιπούς συνταξιούχους, από τον Κανονισμό της Βουλής συνταξιοδοτικό καθεστώς, και η εφαρμογή του εν λόγω μέτρου συνεπάγεται μόνο μείωση της δικαιούμενης συντάξεώς τους όχι όμως και στέρηση αυτής και δεν συνιστά, ως εκ τούτου, αφ' εαυτού, υπερβολικό βάρος αντιβαίνον στις προβλέψεις του άρθρου 1 του πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ. Λαμβανομένων δε, περαιτέρω, υπόψη και των κρατουςών κοινωνικοοικονομικών συνθηκών, δεν τίθεται ζήτημα απώλειας των στοιχειωδών μέσων βιοπορισμού και διακινδύνευσης της αξιοπρεπούς διαβίωσής τους από την εφαρμογή του εν λόγω μέτρου (πρβλ. ΕλΣυν Ολ. 742, 1388/2018, 137/2019, 2020/2020, 1389/2021, 1144, 1145, 1651/2023 κ.ά.).

34. Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω και δεδομένου ότι δεν προβάλλονται άλλες νομικές αιτιάσεις κατά της προσβαλλόμενης απόφασης, η αίτηση αναίρεσης πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της ως αβάσιμη. Απορριπτομένης της αίτησης

αναίρεσης, πρέπει να διαταχθεί η κατάπτωση του κατατεθέντος για την άσκησή της παραβόλου υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου.

Για τους λόγους αυτούς

Απορρίπτει την αίτηση αναίρεσης. Και

Διατάσσει την κατάπτωση του κατατεθέντος παραβόλου υπέρ του Δημοσίου.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε με τηλεδιάσκεψη στις 26 Μαρτίου 2025, κατ' εφαρμογή του άρθρου 295 παρ. 2 του ν. 4700/2020.

Η ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ   Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

ΜΑΡΙΑ ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ

ΝΕΚΤΑΡΙΑ ΔΟΥΛΙΑΝΑΚΗ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ ΤΣΑΛΑ

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση, στις 7 Μαΐου 2025
(βλ. πρακτικό δημοσίευσης με όμοια ημερομηνία).

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΣΩΤΗΡΙΑ ΝΤΟΥΝΗ

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ ΤΣΑΛΑ